

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Den Hollantschen Icarvs

Hazart, Cornelius

T'Antwerpen, M. DC. LXIV.

Het VIII. Capittel. Off`er een ghebodt Godts moet wesen, op dat de
aen-roepinghe der Heylighen gheorloft zy.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71360)

draghen wederden/ van de selve werenschap hadden
 wat seght ghy hier op? hoe weder-leght ghy mijn
 bewijfen? De wijle het my dan al een dinghen is
 of desen Engghel Christus gheweest zy / of eenen ghes-
 schapen Engghel, soo en maect ick niet weder-legghen
 uwe bewijfen / met de welcke ghy tracht te berij-
 nen / dat het Christus selve gheweest is: want ick
 kan u dat toe-stemmen: over-sulckx ick gae over
 tot u volgende Capittel, daer ghy handelt van de con-
 ditie vande ware/ende Gode behaeghlyck aenbidin-
 ghinghe/ &c.

HET VIII. CAPITTEL.

Off'er een ghebodt *Godts* moet we-
 sen, op dat de aen-roepinghe der
 Heylighen gheorloft zy.

Peenius. Pag. 165.

Alle ware ende Gode behaeghlycke aenroepinghe moet
 hebben een bevel *Godts* in de Schrift voor ghebrui-
 ghen

Antw. Dat wordt gheloochent. 't is ghenoech
 dat de selve uyt de Schrift kan behoort worden/
 gheorloft, ende prijsbaer te zijn / 't welck wel kan we-
 sen / souden Ghebodt, ofte bevel *Godts*.

Peenius. Al wat is de eenighe, en volmaecte reghel des
 gheloofs, ende der zeden, dat is oock de eenighe, ende vol-
 maecte reghel des *Godts*-diensts: Want den *Godts* dienst
 komt voort uyt de op-rechtigheyt des Geloofs, ende gee-
 heyt des levens: Maer de Schrift is de eenighe, ende volmaecte
 reghel des gheloofs, ende der zeden, soo isse dan oock de ee-
 nighe reghel van den dienst *Godts*.

Antw. Ick soude hier op kunnen segghen; den
 eenighe reghel des *Godts*-dienst / is het Woort
Godts.

Godts, beschreven, ofte onbeschreven, dat is waer /
alleen het beschreven, dat is onwaerachtigh. Doch
dit en is niet van noode/de wijle wy uyt het beschre-
ven Woorde goet maecten dat de aentroepinghe der Hey-
lighen, prijsbaer/ ende ghezloft is.

Peenius. Pag 166. Alle aenbiddinghe sonder bevel *Godts*,
is een eyghen-willighe dienst.

Antw. **Ghenomen/ dit waer soo.**

Peenius. Een eyghen-willighe dienst, en behaecht *Godt*
niet. Ghelijck blijkt uyt *Deuteron. 12. 8. Numeror. 15. 39.*
40. &c.

Antw. **Deze Schryftuer plaetsen hebb' ick weder-
lept in mijn Tractaet teghen D. Renesse, ghenoemt
Grondigh bericht, &c. ende ghetjoont datse hier niet
ter sake en doen / wat komt ghy dan hier wederom
de selve ophalen?**

Peenius. De Gode behaeghlijcke aentroepinghe moet
voort-komen uyt den gheloove, ghelijck blijkt uyt die
plaetsen, de welke het gheloove, ende aentroepinghe seer
nauw te saemen voeghen. *Matth. 21. 22. Marci 11. 24. Rom.*
10. 11. *Iacobi 1. 5.*

Antw. **Dat het soo sy / dat de aentroepinghe voort-
kome uyt den gheloove.**

Peenius. Maer nu de aenbiddinghe sonder *Godts* Woordt
ende bevel, en kan niet voortkomen uyt den gheloove: want
tusschen het gheloove, ende het Woordt, is eene ghedurighe
relatie, ende onderlingh opsicht.

Antw. **De aentroepinghe en kan niet voort-komen
uyt den gheloove / sonder bevel *Godts*, dat en is niet
waer: Sy en kan niet voortkomen uyt den gheloove
sonder het Woort *Godts*; indien ghy door het Woort
Godts, hier verstaet alleen het beschreven Woort, dat
en is wederom niet waer: Indien ghy verstaet het
beschreven, ofte onbeschreven Woort, dat stem ne ick
toe. Nu en thoonen wy niet alleen uyt het onbe-
schreven, maer oock uyt het beschreven Woort *Godts*,
datmen de Heplighen magh aentropen: Ergo onse
aentroepinghe der Heplighen komt voort uyt den
gheloove.**

Peenius. De aentroepinghe sonder *Godts* Woort, ende
bevel

bevel wordt in den Heydenen, en superstitieusen uytdruc-
lijk verworpen. *Deut. 17. 3.* seght Godt van de afgodische
volckeren, *dat-se aenbidden, het welck, of van waerick niet
gheboden en hebbe.*

Antw. Hier doodt ghy u selven / als ghy bekent
dat hier ghesproken wordt van afgodische volckeren.
Want nu segghe ick aldus: *De aentoeplinghe der
afgoden wordt in de Heydenen verworpen, dat is waer.
De aentoeplinghe der Heylighen, dat is ontwaerachtig.*
Past nu eens dese Schyftuer-plaetse op ons.

Ten anderen: 't is valsch / dat in de Heydenen de
aentoeplinge wierdt verworpen om dat-se was son-
der Godts woordt, ofte Bybel. Waerom dan? Om dat-
se regel-recht streeft teghen Godts woordt, ende Bybel.
maer noch ghy / noch alle uwe Predikanten samen
en zijt machtigh uyt Schyftuer te bewijzen / dat
onse aentoeplinghe der Heylighen strijdt teghen het
woordt Godts, ofte Bybel; want of ghy-lieden dorp-
sent-mael roept / dat het afgoderye is / wy roepen
hier teghen / dat het valsch is.

Peenius. *2. Reg. 17. 33* Wordt gheseght van den Samaritanen,
dat se daerom van Godt verstootten zijn, om dat sy
den Heere vreedden; niet te min nochtans, oock haere Godes-
dienden nae de wyse der volckeren.

Antw. Hier wederlegghe ick u wederom uyt uwen
eyghen mond / ende segghe: de Samaritanen zijn van
Godt verstootten gheweest / om dat sy afgoden an-
riepen / dat stemme ick toe: om dat sy Heylighen an-
riepen / dat loochene ick. Toont nu dat onse aen-
toeplinghe afgoderye is.

Peenius. *Psal. 106. 39.* wordt gheseyt: *Sy hebben ghehoer-
reert door haere daeden.*

Antw. David spreeckt hier opentlijck van den afgod-
den-dienst, dat blyekt uyt 't boozgaende v. 38. daer ghy
segt wordt / dat sy den Goden van Canaan gheofferet heb-
ben. Soo segghe ick dan wederom: *De Israelliten
hebben ghehoereert dooz de aentoeplinghe / ende dienst
der afgoden, dat bekenne ick: dooz den dienst / ende
aentoeplinghe der Heylighen, dat ontkenne ick.*

Peenius. Christus seyt van den Samaritanen, *Joan. 4. 22.*
Ghy

Ghy-lieden aenbidt dat ghy niet en weet, Wy aenbidden, dat wy weten, dat is, Ghy hebt Godts woordt niet, dat ghy op desen Bergh moet aenbidden: maer de Israeliten hebben een uygher ruckt woordt, dat Jerusalem van Godt is verkoren, ende verordineert, om te zijn de plaetse van den Godts-dienst. Uwe aenbiddinghe dan en kan Gode niet behaghen.

Antw. De aenbiddinghe der Samaritanen en kost Gode niet behaghen / om dat / ghelijck ghy selve bekent / Jerusalem alleen de plaetse was / daer Godt hadde gheboden te offeren / en nerghe anders; wanneer sy dan offerden op eene andere plaetse / ghelijck sy oock deden / soo streden sy teghen het wyghedruckt Ghebodt Godts / soo en kosten dan haere offerhanden / aenbiddinghe / ofte Godts-dienst / aen Godt niet behaghen. Maer niemant en heeft ons tot noch toe uyt Schryfture kunnen bewijzen / soo als boven ghebleken is / dat wy in 't aenroepen der Heplighen / stryden teghen eenigh Ghebodt Godts: ter contrarien / wy thoonen uyt de Schryft dat dese aenroepinge prijbaert / ende gheoorloft is / dien-voighens en komt dese uwe Schryftuer-plaetse hier niet meet te propoost / dan alle de reste.

Peenius. pag. 167. Rom: 1.25. werden de Heydenen bestraft, dat sy het scepel gediens hebben boven d. n. sceppe (na het goetduncken haers eygen herten, sonder openbaringe Godts) dat sy niet alleen den sceppe, maer oock de sceppele. behalven, en buyten den sceppe ghediens, en aen gheboden hebben.

Antw. Dat het booz sceppele zijn gheweest / die de Heydenen / buyten / ende behalven den sceppe aenbaden / is bekent: te weten / Jupiter, Mars, Venus, &c. boose ende godloose menschen / die sy hielden booz Goden: sulckx en hebben wy noyt gedaen ten opsichte van onse Heplighen / veel min de selve ghestelt boven den sceppe, soo en valt dese bestraffinghe Pauli gheen sijn op ons.

Siet ghy noch niet wat eenen bestrigen disputant ghy zyt: wilt ghy niet bethoonen / dat onse aenroepinghe afgoderye is / ende strydt teghen het Ghebodt Godts?

Godts? wat is nu u argument? 't is dit: De Jheru-
liten / ende andere / asgoderpe bedziende / strecken
teghen het woordt / ende bevel Godts / ergo de Ca-
tholicken de Heylighen aenroepende / bedzyben als
goderpe / ende dien-bolghens strijden tegen het Ghe-
bodt Godts. Dat is eben of ick soo seyde: Peenius
menigh-mael lieggende in sijn boeck / strijdt teghen
de reden: ergo de Ghereformeerde / den Sondagh
vriete / lieghen / en strijden teghen de reden.

Peenius. De aenroepinghe sonder Godts bevel, en kan het
herte niet gherust stellen, want wy zijn ghenootsacckt altoos
te twijffelen, oft by Godt gheacht, ende aenghenaem is,
daer nochtans dit de eyghenschap is van de waere aenroepin-
ghe, het herte te bevredighen, ende gherust te stellen. *Psal.*
56. 10. Ten daghe als ick roepen sal, dit wete ick, dat Godt met
my is.

Antw. Indien daer niet en is dat ons herre kon
gherust stellen / dan 't ghene wy doen upt / of doeg
het bevel / ende ghebodt Godts / soo en kan ick niet
bedencken / hoe de Ghereformeerde in haer herre kon-
nen gherust sijn / aenghesien dat in de ghehele
Schrifture / Godt / noch aen Calvijn, noch aen sijn
naevolghers gheboden heeft de Kercke te reformeer-
ren / ende haer selven meester te maken van de ker-
ke; want si sijn ghenootsacckt altijt te twijffelen /
of die Reformatie by Godt gheacht / ende aenghenaem
is.

Peenius. Wy en kunnen oock niet seker zijn van de ver-
hooringhe, indien wy aenbidden sonder woordt, ende be-
vel.

Antw. Dat wy niet seker en kunnen zijn van de
verhooringhe / sonder bevel Godts / dat loochent
ick: Dat wy daer van niet seker en kunnen weten /
sonder het woordt Godts / beschreven, oft onbesche-
ven, dat en wil ick niet ontkennen.

Peenius. Maer nu, de aenroepinghe der Heylighen werck
ons nergens in de Schrift bevolen.

Antw. Dat is waer / dat-se ons niet bevolen en
wordt / maer sy wordt ons in de Schrift / niet alleen
met woorden, maer oock met exempelen voorgheleest.
als

als pjj/baer / ende gheoozloft / ende daerom leeren wy oock dat-men de Heylighen niet en MOET, maer wel MACH aenroepen.

Peenius De Paus. ghesinde verdrayen tot eenen verkeerden sin de Schrifuren, die sy voort-brenghen tot bevestinghe van de aenroepinghe der Heylighen.

Antw. **Contrarie** blijkt upt alle het boozgaende / en sal noch boozderg blijcken upt 't volghende; daerom segg ick / dat het onwaerachtigh is / 't ghene Peenius wederom seght Pag. 172. De Heylighen religieuselijk aen te bidden en is niet alleen niet in de Schrift, maer oock teghen de Schrift. **Du** wat de exceptie van Bellarminus aengaet / die is duster / ende en kan niet twelften wat hy wil segghen met dese woorden: Daer en werdt gheen ghebodt vereyscht, wanneer de nootsakelijckheyde selfs ons voort. drijft. 't Is seker / dat hy niet en wilt seggen / soo als ghy hem valscheijck toeschrijft / dat de aenroepinghe der Heylighen nootsakelijck is / want Cap. 19. heeft hy dese propositie ghestelt: De Heylighen, 't zy Enghelen, 't zy menschen, worden godtvruchtelijck, ende profijtelijck van den levenden aengheroepen. **Dit** bewijst hy dat heel Capittel dooz / sonder te vermaenen van eenighe nootsakelijckheyde: soo dencke ick / dat hy hier segghen wil / dat den noot / ofte perijckel / in 't welck wy ons somwijlen vinden / ons ghelijck aendzvinghen om onsen toeblycht te nemen tot de Heylighen: **Watter** van is / ofte niet / upt alle de boozgaende redenen van Bellarminus blijkt / dat hy niet en wilt segghen / dat de aenroepinghe der Heylighen nootsakelijck is; ende Pistorius, wtens schrijft ick niet en hebbe konnen bekomen / indien hy seght / dat Godt geboden heeft de Heyligen aen te roepen ('t welck ick niet en gheloobe / dat hy soo absoluteijck soude gheseyt hebben) soo is hy gheweest in een misverstand.

HET